

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2026-2-28>

О. М. Лозинський

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3435-5753> – О. М. Лозинський
 lviv-forum@ukr.net

СКРИНІНГ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Анотація. У статті здійснено комплексний науково-психологічний аналіз та скринінг засобів залучення громадян України до вчинення злочинів проти національної безпеки в умовах повномасштабної гібридної війни. Розкрито ключові психологічні механізми, за допомогою яких ворожі спецслужби здійснюють вербування, маніпулювання й експлуатацію різних категорій населення. Досліджено еволюцію та трансформацію розвідувально-диверсійних методів: від класичної тривалої підготовки фахових агентів до технологій швидкого, дешевого та дистанційного залучення «одноразових» агентів-дилетантів через цифрові мережеві канали та месенджери. Проаналізовано систему мотиваторів колабораційної діяльності, розділену на три основні групи: ідейні (морально-психологічні), матеріально-фінансові та примусові (шантаж, погрози, використання компромату). Визначено, що матеріально-фінансовий фактор виступає домінуючим мотивом у більшості випадків разових диверсійних завдань і коригування вогню, тоді як ідейно-кар'єрні установки притаманні представникам окупаційних адміністрацій. Особливу увагу приділено технологіям інформаційно-психологічного маскуванню («мімікрії») підривної діяльності, коли ворожі завдання маскуються під легальну цивільну роботу – кур'єрські послуги, маркетингові опитування, журналістику чи перевірку об'єктів логістики. Досліджено внутрішньоособистісні чинники сприйнятливості до вербування, зокрема вплив екзистенційних криз дорослого віку, відчаю та руйнування цінностей, що роблять особистість чутливою до імперських міфів і релігійно-ідеологічного маніпулювання. Окреслено специфіку вербувального впливу на окупованих територіях, де окупаційні структури використовують тотальний когнітивний тиск, примусову паспортизацію, залучення молоді до «військово-патріотичних» організацій та нав'язування викривлених освітніх стандартів для довгострокової зміни ідентичності населення.

Ключові слова: гібридна війна, державна зрада, колабораціонізм, психологічні механізми вербування, сегментація потенційних колаборантів, дистанційне вербування, мімікрія вербування, мотиватори, агенти-дилетанти, екзистенційна криза як мотиватор зради.

О. М. Lozynskyi

Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine

SCREENING OF PSYCHOLOGICAL TOOLS FOR RECRUITING CITIZENS INTO CRIMES AGAINST STATE SECURITY

Abstract. The article presents a comprehensive psychological screening and analysis of the methods used to recruit Ukrainian citizens into committing crimes against state security amidst full-scale hybrid warfare. The study reveals key psychological mechanisms through which enemy intelligence services recruit, manipulate, and exploit various population categories. It explores the evolution of reconnaissance and sabotage methods, highlighting a tactical shift from the traditional long-term preparation of professional spies toward rapid, low-cost, and remote recruitment of “disposable” amateur agents via digital network channels and social messengers. The paper categorizes and analyzes the primary system of motivators into three major groups: ideological (moral-psychological), financial-material, and coercive (blackmail, threats, and extortion). It establishes that financial incentives serve as the primary driver for one-time sabotage tasks and target adjustments, whereas ideological and career-oriented motives are predominant among occupation administration personnel.

Special attention is given to the tactics of information-psychological disguise (“recruitment mimicry”), where hostile tasks are disguised as legitimate civil employment, such as courier services, market research surveys, journalistic work, or commercial logistics verification. The psychological vulnerability factors are thoroughly examined, including the impact of adult existential crises, personal despair, and value breakdown, which render individuals susceptible to imperial myths and religious-ideological manipulation. Furthermore, the study outlines the specific aspects of recruitment in temporarily occupied territories, where occupation regimes employ cognitive pressure, forced passportization, youth involvement in “military-patriotic” organizations, and distorted educational standards to achieve a long-term transformation of local civil identity.

Key words: hybrid warfare, high treason, collaborationism, psychological recruitment mechanisms, segmentation of potential collaborators, remote recruitment, recruitment mimicry, motivators, amateur agents, existential crisis as a treason motivator.

Постановка проблеми. В умовах війни на виснаження РФ проти України актуальним є аналіз психологічних механізмів вербування громадян до колабораційної діяльності. У сучасних війнах використовують не лише ворожі військові сили, а й різноманітні гібридні засоби інформаційно-психологічного впливу на різні групи людей для дестабілізації суспільства, активізації мереж ворожих агентів всередині держави і в країнах, які підтримують Україну. Найбільш небезпечними є ситуації, коли таких людей знаходять в державних центральних та місцевих органах влади, силових структурах, органах правопорядку та судочинства тощо. Наслідки державної зради при цьому є набагато більш руйнівними і небезпечними.

Аналіз досліджень з проблеми; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз сучасних наукових публікацій та аналітичних матеріалів (В. О. Васютинський, Л. Найдьонова, О. М. Кокун, В. О. Олійник, І. О. Пішко, Н. С. Лозінська та ін.) засвідчує, що в умовах повномасштабної гібридної війни трансформація методів підривної діяльності ворожих спецслужб висуває нові вимоги до психологічного осмислення феномену колабораціонізму [1; 2; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 17; 18; 19]. Попри значний обсяг накопиченого емпіричного й аналітичного матеріалу, більшість досліджень зосереджується на юридичних, кримінологічних, узагальнених безпекових аспектах державної зради, залишаючи поза належною увагою психологічні причини, передумови, а також специфіку скринінгу та превентивного виявлення груп ризику.

Недостатньо дослідженими залишаються внутрішньоособистісні механізми та ситуаційні чинники (як-от екзистенційні кризи дорослого віку, прояви «океанічних почуттів» тощо), які роблять людину сприйнятливою до ідеологічних міфів ворожої пропаганди, а також психологічних засобів подолання моральних бар'єрів за поступового втягнення в колабораційну діяльність через фінансові зацікавлення чи шантаж. Потребують подальшої деталізації технології інформаційно-психоло-

гічного маскування («мімікрії») під кримінальні або побутові завдання, що ускладнює своєчасну ідентифікацію злочинних дій. Є потреба в комплексному психологічному аналізі й експертизі сучасних методів та технологій вербування колаборантів, що спрямовані на дестабілізацію національної безпеки в умовах гібридної агресії.

Метою дослідження є скринінг психологічних методів і технологій вербування колаборантів в умовах гібридної війни на території України, закордоном та на окупованих територіях.

Виклад основного матеріалу. Вербування визначається як цілеспрямований вплив на громадянина шляхом маніпуляцій та вразливостей особи з метою схилення до співробітництва і вчинення злочинних дій на користь ворожої держави. Для досягнення цієї мети вербувальники використовують психологічні мотиватори:

Ідейні (морально-психологічні) мотиватори: підходять для осіб, що ідеологічно симпатизують ворогу, вважають співпрацю престижною або діють з мотивів помсти. Послуги таких колаборантів є «найдешевшими».

Матеріально-фінансові мотиватори: підходять для осіб у кризових фінансових ситуаціях, грошова оплата їх «роботи» є обов'язковою. Статистика судових справ щодо колабораційної діяльності до 2025 р. свідчить, що «швидкі гроші» є головним мотивом для 70 % колаборантів-коригувальників.

Мотиватори шантажем або погрозами: підходять для осіб, щодо яких є компромат, можливі погрози безпеці родичів полонених осіб або тих, які залишились на окупованих територіях.

За період 2022–2025 рр. правоохоронними органами України зафіксовано понад 16 тисяч осіб-підозрюваних, що причетні до злочинів проти нацбезпеки, що становить 10 % від загальної чисельності 160 тис. державних службовців. За інформацією ДБР, є 2,6 тис. кримінальних проваджень за ст. «державна зрада»; за інформацією СБУ – 3,7 тис. кримінальних проваджень за ст. «державна зрада», 10 тис. кримінальних проваджень за ст. «колабораційна діяльність» [3; 4; 12].

Станом на 2026 р. спостерігається тенденція до посилення тяжкості злочинів у сфері національної безпеки: на початку повномасштабного вторгнення (2022 р.) близько 75 % вироки стосувалися «легких» складів злочину (публічне заперечення агресії), однак у 2025 р. 96 % проваджень кваліфікуються як тяжкі злочини (робота в окупаційних органах влади, правоохоронна діяльність на користь ворога, коригування вогню). СБУ встановила особи понад 3,5 тис. активних колаборантів та організаторів псевдовиборів у адміністраціях Херсонської та Запорізької областей.

Станом на середину 2024 року в Єдиному реєстрі судових рішень зафіксовано понад 1442 вироки за ст. 111-1 КК України.

Виявлено такі методи вербування громадян до злочинів проти національної безпеки [14; 15; 16; 18; 17; 19]:

Вербування з ідеологічних мотивів. Ідейні (морально-психологічні) мотиватори вербування є найбільш надійними та стійкими. Їх застосовують у випадках, коли людина має сформований про-російський світогляд і готова до колаборації. Цьому сприяє належність до православної церкви московського патріархату з притаманним їй релігійним фанатизмом, з емоційно-глибоким невдоволенням політикою держави в мовно-культурних, історичних питаннях. Особа фактично є «ідеологічним емігрантом», проживаючи в Україні, відчуває себе частиною «руськава міра», не знає і не цікавиться історією країни свого проживання, не визнає цінність її культури, мови, історії як самодостатньої системи. Свідомо чи підсвідомо сприймає українську державність як «помилку», яку необхідно виправити, зокрема військовими методами. Колаборацію на користь російського агресора сприймає як причетність до «історичної місії» або з мотивів солідарності з такими ж «соотечественниками» у своєму близькому соціальному середовищі.

Психологічний механізм ідеологічного колабораціонізму має міфологічне підґрунтя, торкається так званих океанічних почуттів («я» – частинка великого «ми»), «російського патріотизму» (пронизаного зверхністю до окупованих імперією «тубільних» територій), а також власної важливості (ego).

Вербувальник сприймається як «друг», «наставник», «потрібна людина», представник «легітимної московської влади». На символічно-міфологічному рівні завербований громадянин сприймає свої дії як наведення «справедливості», відновлення порушеного (імперського) порядку. Виконання «таємних», «секретних» вказівок «куратора», шпигунських його доручень сприй-

мається як особистий внесок у «велику справу», що обіцяє в майбутньому особливий статус (відзнаки, ордени, звання, слава). Робота на ворога сприймається людиною як «місія», що надає «особливий сенс» для нічим не примітного її існування. Додатковим мотиватором стають ситуації життєвих криз дорослого віку. Ерік Еріксон описував схожі кризи психосоціального розвитку як конфлікт між «цілісністю его» (Ego Integrity) та *відчаєм* (Despair). Підсвідомий *відчай* (переживається людиною як гіркота, прихована депресія, агресивне несприйняття сьогодення) відчиняє двері, через яку ворог, зловживаючи довірою, «грає» на почуттях ностальгії, і бажанні виправдати своє «втрачене» минуле, виправити власні нереалізовані шанси, зробити значущу спробу проявити себе в житті. Цього типу психологічний конфлікт певним чином пояснює мотивацію ідеологічних колаборантів зрілого віку: людина у стані «екзистенційного відчаю» шукає спосіб виправдати своє життя, а ворожа пропаганда пропонує їй «повернення в молодість» (міф про СРСР), де їхнє життя нібито мало більше значення. Екзистенційний відчай штовхає людину «покарати» теперішній стан справ, що не дали їй бажаного матеріального комфорту, статусу, соціального визнання, самоповаги. Співпраця з ворогом для таких осіб стає способом відчувати себе «важливим гравцем» наостанок власного життя.

Ідеологічне вербування відбувається більш емоційно комфортно в організаціях «соотечественників», релігійних групах московського патріархату, що використовують тактику love bombing, оточуючи потенційних агентів увагою та турботою, підтримуючи ілюзію «ідеальної родини», задовольняючи потреби в причетності, спілкуванні (спільні літургії, безкоштовні семінари, спільні зустрічі «духовного пробудження»), що трансформується в повну відданість ідеям групи, готовність виконувати будь-які завдання її лідерів.

Колаборація осіб працездатного віку за *ідеологічною і кар'єрною мотивацією* з місцевих «еліт» в органи окупаційної влади проявилася на окупованих територіях Криму, Донецької, Луганської, Херсонської, Запорізької областей. У Донецькій та Луганській областях (окупованих з 2014 р.) в окупаційні структури інтегрувались до 80–90 % колишнього складу місцевого самоврядування. У новоокупованих районах (після 2022 р.) Херсонської та Запорізької областей відсоток колаборації серед держслужбовців – 15–25 %, серед співробітників правоохоронних органів – 30–40 %. Це засвідчує, що до війни відповідні центральні та місцеві інституції не запобігали працевлашту-

ванню в державних органах влади України (судах, прокуратурі, поліції, місцевому самоврядуванні, освіті тощо) потенційних колаборантів.

Особливості вербування з фінансових мотивів. Матеріально-фінансові мотиватори є поширеними засобами залучення «дилетантів» до колабораційної діяльності – разових замовлень з виконання підпалів, коригування вогню. Майже 90 % осіб, засуджених за ст. 114-2 (коригувальники вогню) були завербовані через «грошовий інтерес».

У соцмережах (у Telegram та ін.) оголошення маскуються під звичайну трудову зайнятість. Виконавці часто не усвідомлюють, що працюють на Головне розвідувальне управління або Федеральну службу безпеки Російської Федерації, вважаючи «замовника» як агента якогось бізнесу. Найбільш вразливими до цього типу вербувального впливу є люди у кризовому фінансовому становищі: боржники банківських установ чи кредитних спілок, особи з низьким соціально-економічним статусом, громадяни, чиї родичі потребують дорогого лікування. Вербувальники застосовують стратегію «обіцянок», пропонуючи значну винагороду за нібито «прості» та «безпечні» завдання.

Морально-психологічні бар'єри легше долаються, коли для забезпечення анонімності під час розрахунку або безпеки «виконавцю» пропонують готівковий або криптовалютний розрахунок.

Процес залучення відбувається поступово: співпраця починається із законних послуг (рознести рекламу, листи, бандеролі; сфотографувати будинок, вулицю, якийсь міський чи промисловий об'єкт; взяти участь в «маркетинговому опитуванні» і т. ін.), за які «виконавцю» платять одразу ж винагороду. Коли «виконавець» звик регулярно отримувати завдання і гроші за їх виконання, зміст завдань змінюється, вимоги зростають, поряд із законними з'являються частково незаконні завдання. Якщо «виконавець» і надалі їх беззаперечно виконує, то йому делегують диверсійні завдання. Окремою категорією є підлітки, яких залучають через ігрові інтернет-сайти за «швидкі гроші» (1–20 тис. грн), експлуатуючи через відсутність у них сформованого критичного мислення, а також їх «ігрову залежність».

Особливості вербування шантажем. Колабораціонізм унаслідок шантажу та фізичного примусу ґрунтується на використанні компрометуючих матеріалів, загрози життю та безпеці людині або її родичів, близьких. Цей метод може застосовуватися як окремий засіб або як доповнення до фінансового вербування.

Після того як людина виконала перші доручення або необачно надала персональні дані, тиск

на неї може набувати системного характеру: її залякують і шантажують розкриттям цих фактів правоохоронним органам України, погрожують безпеці родичів, які потрапили в полон або перебувають в окупації.

Вербувальники можуть використовувати інтимний шантаж – вимагання або заволодіння інтимними фото з подальшою погрозою їх розповсюдження.

До колабораційної роботи на ворога схилиють жертв телефонного шахрайства: у людей пенсійного віку виманюють заощадження, змушують «відпрацьовувати» борги перед ворожими спецслужбами. Судами зафіксовано тенденцію використання людей похилого віку, які, ставши жертвами телефонних шахраїв, змушені «відпрацьовувати» вигадані борги, виконуючи функції спостерігача або диверсанта.

Примусове виконання злочинів проти безпеки держави створює у «виконавців» стан провини і постійного страху, що використовують маніпулятори для контролю їх поведінки, відрізаючи шляхи до повернення до нормального соціального середовища.

Мімікрія колабораційної роботи. Окремо слід досліджувати методи інформаційно-психологічного прикриття вербувальниками своєї антидержавної діяльності, використовуючи «легенди»:

«незалежні журналісти» – збір інформації про прильоти під виглядом фіксації руйнувань для «незалежних медіа»;

«допомога родичам» – прохання людям на окупованих територіях зв'язатися з родичами в підконтрольних областях України, щоб ті перевірили, чи є поблизу їх житла військові об'єкти, об'єкти електрогенерації тощо;

«працевлаштування» – розміщення російськими вербувальниками на сайтах пошуку роботи (наприклад, OLX) вакансій-пасток, наприклад пошук «фотографів», які мають надсилати для працевлаштування й отримання оплати фото- або відеозвіти з певних локацій;

«менеджери з логістики» – прохання сфотографувати певні транспортні вузли (мости, залізничні розв'язки тощо) нібито для «планування маршруту доставки законних вантажів»;

«адміністратор ОСББ» – телефонні опитування мешканців про наявність електрогенераторів, квартирантів «у військовій формі» під виглядом турботи про безпеку мешканців;

«HR-агент іноземної компанії» – пропонує роботу проведення «соціологічних опитувань»;

мімікрія під «футбольні ультрас» та радикальні угруповання.

Вербування на окупованих територіях. На основі аналізу ворожих інтернет-публікацій можливо систематизувати методи вербування колаборантів. Вербування на окупованих територіях розглядається як елемент «ментальної війни», спрямованої на зміну ідентичності населення. Ставиться мета стирання меж між цивільним населенням і військовими для створення бази підтримки. Важливим методом є «інформаційне домінування», що створює ефект безальтернативності російської влади. Використовується тактика «когнітивного тиску», де через страх перед ЗСУ населення підштовхують до співпраці з окупаційними адміністраціями.

Нав'язується «образ переможця», щоб схилити конформістів на бік окупантів. Важливим засобом тиску є примусова паспортизація, яка робить людину «юридично залежною» від Російської Федерації. В окупованих районах Херсонщини та Запоріжжя застосовується «економічне вербування» місцевих мешканців через окупаційний контроль над аграрним бізнесом і продуктовими ринками. Застосовують метод «м'якої сили» – пропонують матеріальні блага (гуманітарну допомогу, пенсії) в обмін на *лояльність*. У Криму та на Донбасі активно використовують релігійний фактор (московський патріархат) та апеляцію до «православних цінностей». Шляхом аналізу соціальних мереж шукають осіб з «образом на Україну». У соцмережах рекламуються «мережеві структури», де кожен завербований має залучити нових учасників. Застосовують технологію «інформаційних вірусів» про «зраду» Україною людей на окупованих територіях. Використовується метод «компрометації» – людину втягують у дрібну співпрацю, яку потім використовують як шантаж. У соцмережах створюються штучні «лідери думок» (блогери, місцеві активісти), які працюють за методиками ПСО.

Вербування на окупованих територіях здійснюється шляхом створення ілюзії легітимності окупації через «референдуми», що психологічно зв'язує учасників круговою порукою. Використовуються історичні міфи про «Новоросію», «спільну долю» (общую судьбу), де колаборація подається як «повернення додому» для ідеологічного виправдання зради. Публічно на мітингах роздають російську символіку (російські триколори, георгіївські стрічки) для демонстрації лояльності та інструмент психологічного «незворотного залучення». Для вербування використовується методика «сегментації»: до кожної соціальної групи (вчителі, лікарі, пенсіонери) застосовуються окремі технології та інформаційні повідомлення.

Впровадження російських стандартів освіти є методом довгострокового вербування дітей та молоді. Вербування здійснюється через залучення молоді у «військово-патріотичні» організації («Юнарія» і т. ін). Для осіб, чий родичі перебувають у РФ (або на раніше окупованих територіях), використовується тиск через родинні зв'язки. Застосовується метод «психологічного шоку» під час фільтраційних заходів. Створюється атмосфера тотального стеження («сусід за сусідом»), зокрема в соцмережах, щоб змусити людей до колаборації з окупантом. Для низько кваліфікованих але лояльних відкривають кар'єрний ліфт («хто був ніким, той стане всім»). Завдяки мас-медіа впроваджується технологія «героїзації» перших колаборантів. Маніпуляція почуттям зневіри за перебування в окупації («вас все одно покарають як зрадників»). Усі ці заходи спрямовані на перетворення окупованої території на «санітарну зону» з лояльним населенням.

Висновки. Масовість фактів державної зради та колабораційної діяльності (понад 16 тис. кримінальних проваджень щодо осіб, підозрюваних у злочинах проти нацбезпеки, що становить 10 % від загальної кількості всіх держслужбовців) є викликом для наявної державної політики, а також потребує ґрунтовних наукових досліджень психологічних причин цієї проблеми.

Здійснений скринінг методів вербування до державної зради в умовах повномасштабної гібридної війни доводить, що РФ десятиріччями систематично готувала ґрунт для війни проти України, окупації її 20 % південно-східних областей. Для цього розробила ідеологію «руська міра», ідею «Новоросії» та «соотечественників», фінансувала мережу московського патріархату, просувала прихованих колаборантів в силові структури, різні гілки державних органів влади, бізнес. Ворог доповнює класичну професійну розвідувальну діяльність багатьма методами нанесення Україні шкоди.

Одним із засобів гібридної війни є вербування до колабораціонізму, тероризму, диверсій завдяки «сегментації» груп потенційних зрадників, дистанційного залучення «одноразових» агентів-дилетантів через цифрові канали. Ворожі спецслужби активно маніпулюють вразливими категоріями населення: молоддю, фінансовими боржниками, людьми пенсійного віку, ідеологічними прихильниками «руська міра» (зокрема, в органах влади, силових і правоохоронних структурах), родичами полонених. Статистика свідчить, що фінансовий мотив є головним для 70 % одноразових-колаборантів (коригувальників вогню). Проте ідеологічно-кар'єрний мотив колаборації

онізму присутній у 40 % колишніх українських державних службовців, суддів, поліцейських.

Певний відсоток завербованих колаборантів діють усліпу, оскільки завдання для них маскувалися під побутові, маркетингові дослідження або кур'єрську роботу тощо.

Ідейні (морально-психологічні) мотиватори є найбільш надійними та ґрунтуються на сформованому проросійському світогляді й належності до релігійних груп московського патріархату. Психологічний механізм ідеологічного колабораціонізму використовує міфи про «руській мір», «спільну долю» й експлуатує «екзистенційну кризу» людей зрілого віку.

Шантаж (зокрема, інтимний) або погрози особам, родичі яких перебувають в окупації / полоні, є ефективним методом контролю над завербованими.

Напрями подальших психологічних досліджень: додатково слід вивчати вплив ігрової залежності та соціальних мереж на формування вразливості до дистанційного вербування; психологічні портрети ідеологічних колаборантів, дослідження міфологічного світогляду й «океанічних почуттів» приналежних до «рускава міра»; методи контрзаходів для виявлення мімікрії колабораційної роботи.

Використання штучного інтелекту. Під час підготовки статті інструменти штучного інтелекту використовувалися виключно для мовного редагування, перевірки граматики, перекладу або інших допоміжних завдань, без використання згенерованих ними об'єктів як результатів академічної діяльності.

Список літератури:

1. Васютинський В. О. Психологічний зміст воєнно-політичних орієнтацій вірян московського патріархату. *Проблеми політичної психології*. 2025. Вип. 17 (31). Т. 17. С. 40–54. URL: <https://politpsy.org/index.php/popp/article/view/195>
2. Васютинський В. О. Ставлення до російсько-української війни як «больова точка» свідомості вірян Української Православної Церкви. Конфліктологічна експертиза: теорія та методика: Матеріали доповідей XXII Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 лютого 2026 р.) Київ, 2026. С. 38–42. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e5210d6a-1a55-4406-a1b0-20c388fd64a4/content>
3. Дашборд щодо кількісного складу державних службовців в Україні. URL: <https://nads.gov.ua/test?v=66de8f59549ff> (дата звернення 20.07.2026)
4. ДБР розслідує понад 2,6 тис. справ про зраду та колабораціонізм: понад 1,4 тис. підозрюваних, 1,2 тис. справ у суді. URL: <https://dbr.gov.ua/news/dbr-rozslidue-ponad-2-6-tis.-sprav-pro-zradu-ta-kolaboracionizm-ponad-1-4-tis.-pidozryuvanih-1-2-tis.-sprav-u-sudi> (дата звернення 20.07.2026)
5. Кокун О. М., Олійник В. О., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Психологічне опитування «Посттравматичне зростання військовослужбовців в умовах війни»: препринт. Київ: ТОВ «7БЦ», 2024. 32 с.
6. Корольчук В. В., Петухов В. А. Психологічні механізми вербування та інформаційно-психологічного маскування підривної діяльності спецслужб. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. Вип. 4 (74). С. 88–97.
7. Лозинський О. М. Цеглини українофобської доктрини РФ. Психологічні виміри культури, економіки, управління: науковий журнал. 2022. Вип. 24. С. 139–162.
8. Лозинський О. М. Ідеологічне обґрунтування збройної спецоперації російської федерації проти України. Соціально-психологічні та гуманітарні виміри безпеки життєдіяльності: збірник тез доповідей І науково-практичної конференції з міжнародною участю (20-21 жовтня 2022 р.). Львів: ЛДУБЖД, 2022. С. 184–187.
9. Лозинський О. М. Основи юридичної та політичної психології: навчальний посібник. Видання 5-те, доповнене. Львів: ЛДУБЖД, 2025. 284 с.
10. Лозинський О. М. Інформаційно-психологічні наслідки резонансних кримінальних справ в умовах воєнного стану. *Психологічні виміри культури, економіки, управління: науковий журнал*. 2025. Вип. 27. С. 263–277. URL: https://znc.com.ua/ukr/news/2016/202502_zah.pdf
11. Молчанова О. Особливості стійкості до бойового стресу у мобілізованих чоловіків в період воєнного стану в Україні. Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 12. *Психологічні науки*. 2024. Вип. 23 (68). С. 81–89. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2024.23\(68\).08](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2024.23(68).08)
12. На сьогодні відкрито понад 9000 кримінальних справ щодо колабораціонізму. URL: <https://hromadske.radio/news/2025/04/04/na-sohodni-vidkryto-ponad-9000-kryminalnykh-sprav-shchodo-kolaboratsionizmu> (дата звернення 19.07.2026)
13. Найдьонова Л. А. Психологічні стресори військового часу: поширеність та ефекти серед населення України. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2024. №4. С. 8–25. URL: <https://stmm.in.ua/archive/ukr/2024-4/3.pdf>
14. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. К.: НІСД, 2017. 496 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Horbulin_Volodymyr/Svitova_hibrydna_viina_ukrainskyi_front.pdf?PHPSESSID=0afuap1j2d34p3cpdkeut9pcv1 (дата звернення: 19.07.2026).
15. CENSS. Форми дистанційного вербування Росією громадян України: Аналітичний звіт за матеріалами 2024–2025 рр. *Центр безпекових досліджень*. 2025. URL: <https://censs.org/forms-of-remote-recruitment-of-ukrainian-citizens-by-russia/> (дата звернення: 19.07.2026).
16. GLOBSEC. Russia's Crime-Terror Nexus: Criminality as a Tool of Hybrid Warfare in

Europe. Bratislava: GLOBSEC Policy Institute. 2025. URL: https://www.globsec.org/sites/default/files/2025-10/Russia%20Crime%20Terror%20Nexus_Criminality%20as%20a%20Tool_0.pdf (дата звернення: 19.07.2026).

17. Krzysztof I. Terrorist and sabotage attacks on selected critical infrastructure systems – a historical perspective. *Terrorism – Studies, Analyses, Prevention*. 2025. Special edition. P. 71–111. URL: <https://doi.org/10.4467/27204383TER.25.015.21518> <https://ejournals.eu/czasopismo/terroryzm/artykul/terrorist-and-sabotage-attacks-on-selected-critical-infrastructure-systems-a-historical-perspective>

18. Richterova D., Grossfeld E., Long M., Bury P. Russian Sabotage in the Gig-Economy Era. *Journal of Strategic Studies*. 2024. Vol.169. Iss. 5. P. 10–21. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03071847.2024.2401232>

19. Terrorist and sabotage threats to critical infrastructure Scientific Editing / Scientific Editors Karolina Wojtasik, Damian Szlachter. *Mazowieckie Centrum Poligrafii Sp. z o.o.*, 2025. 340 p. URL: https://www.abw.gov.pl/ftp/foto/Wydawnictwo/terroryzm/wydanie-specjalne-2025/T-SAP_-_special_edition_-_CALOSC_NOWY.pdf

References:

1. Vasiutynskyi, V. O. (2025). Psykholohichniy zmist voienno-politychnykh oriantatsii virian moskovskoho patriarkhatu [Psychological content of military-political orientations of Moscow Patriarchate believers]. *Problemy politychnoi psykholohii* [Problems of Political Psychology], 17 (31), 17, 40–54. Retrieved from: <https://politpsy.org/index.php/popp/article/view/195> [in Ukrainian].

2. Vasiutynskyi, V. O. (2026). Stavlennia do rosiisko-ukrainskoi viiny yak «bolova tochka» svidomosti virian Ukrainskoi Pravoslavnoi Tserkvy [Attitude towards the Russian-Ukrainian war as a “pain point” of the consciousness of believers of the Ukrainian Orthodox Church]. *Konfliktolohichna ekspertyza: teoriia ta metodyka: materialy dopovidei XXII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Conflictological Expertise: Theory and Methodology: Proceedings of the XXII International Scientific and Practical Conference] (20–21 liutoho 2026 r.). Kyiv, 38–42. Retrieved from: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e5210d6a-1a55-4406-a1b0-20c388fd64a4/content> [in Ukrainian].

3. Dashbord shchodo kil'kisnoho skladu derzhavnykh sluzhbovtiv v Ukraini [Dashboard on the number of civil servants in Ukraine]. Retrieved from: <https://nads.gov.ua/test?v=66de8f59549ff> [in Ukrainian].

4. DBR rozsliduie ponad 2,6 tys. sprav pro zradu ta kolaboratsionizm: ponad 1,4 tys. pidozriuvanykh, 1,2 tys. sprav u sudi [The State Bureau of Investigation investigates more than 2,600 cases of treason and collaborationism: more than 1,400 suspects, 1,200 cases in court]. Retrieved from: [https://dbr.gov.ua/news/dbr-rozslidue-ponad-2-6-tis.-sprav-pro-zradu-ta-](https://dbr.gov.ua/news/dbr-rozslidue-ponad-2-6-tis.-sprav-pro-zradu-ta)

kolaboracionizm-ponad-1-4-tis.-pidozryuvanih-1-2-tis.-sprav-u-sudi [in Ukrainian].

5. Kokun, O. M., Oliinyk, V. O., Pishko, I. O., Lozinska, N. S. (2024). Psykholohichne opytuvannia «Posttravmatychnie zrostannia viiskovosluzhbovtiv v umovakh viiny»: prepynt [Psychological questionnaire “Post-traumatic growth of military personnel in wartime”: preprint]. Kyiv: TOV «7BTs». 32 s. [in Ukrainian].

6. Korolchuk, V. V., Petukhov, V. A. (2023). Psykholohichni mekhanizmy verbuvannia ta informatsiino-psykholohichnoho maskuvannia pidryvnoi dialnosti spetssluzhb [Psychological mechanisms of recruitment and information-psychological masking of subversive activities of special services]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 4 (74), 88–97 [in Ukrainian].

7. Lozynskyi, O. M. (2022). Tshlyny ukrainofobskoi doktryny RF [Bricks of the Russophobic doctrine of the Russian Federation]. *Psykholohichni vymiry kultury, ekonomiky, upravlinnia: naukovyi zhurnal*, 24, 139–162 [in Ukrainian].

8. Lozynskyi, O. M. (2022). Ideolohichne obgruntuvannia zbroinoi spetsoperatsii rosiiskoi federatsii proty Ukrainy [Ideological justification of the armed special operation of the Russian Federation against Ukraine]. *Sotsialno-psykholohichni ta humanitarni vymiry bezpeky zhyttiediialnosti: zbirnyk tez dopovidei I naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu*, (20–21 zhovtnia 2022 r.). Lviv: LDUBZhD, 184–187 [in Ukrainian].

9. Lozynskyi, O. M. (2025). Osnovy yurydychnoi ta politychnoi psykholohii: navchalnyi posibnyk. Vydannia 5-te, dopovnene [Fundamentals of Legal and Political Psychology: Textbook. 5th ed., supplemented]. Lviv: LDUBZhD. 284 s. [in Ukrainian].

10. Lozynskyi, O. M. (2025). Informatsiino-psykholohichni naslidky rezonansnykh kryminalnykh sprav v umovakh voiennoho stanu [Information-psychological consequences of high-profile criminal cases under martial law]. *Psykholohichni vymiry kultury, ekonomiky, upravlinnia: naukovyi zhurnal* [Psychological Dimensions of Culture, Economics, Management: Scientific Journal], 27, 263–277. Retrieved from: https://znc.com.ua/ukr/news/2016/202502_zah.pdf [in Ukrainian].

11. Molchanova, O. (2024). Osoblyvosti stikosti do boiovoho stresu u mobilizovanykh cholovikiv v period voiennoho stanu v Ukraini [Features of combat stress resistance among mobilized men during martial law in Ukraine]. *Naukovyi chasopys UDU imeni Mykhaila Drahomanova. Seriya 12. Psykholohichni nauky*, 23 (68), 81–89. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2024.23\(68\).08](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2024.23(68).08) [in Ukrainian].

12. Na sohodni vidkryto ponad 9000 kryminalnykh sprav shchodo kolaboratsionizmu [More than 9,000 criminal cases concerning collaborationism have been opened to date]. Retrieved from: <https://hromadske.radio/news/2025/04/04/na-sohodni-vidkryto-ponad-9000-kryminalnykh-sprav-shchodo-kolaboratsionizmu> [in Ukrainian].

13. Naidonova, L. A. (2024). Psykholohichni stresory viiskovoho chasu: poshyrenist ta efekty sered naselennia Ukrainy [Wartime psychological stressors: prevalence and effects among the population of Ukraine]. *SotsioloHiia: teoriia, metody, marketynh*, 4, 8–25. Retrieved from: <https://stmm.in.ua/archive/ukr/2024-4/3.pdf> [in Ukrainian].
14. Svitova hibrydna viina: ukrainskyi front: monohrafiia [Global Hybrid War: Ukrainian Front: Monograph] / za zah. red. V. P. Horbulina. (2017). Kyiv: NISD. 496 s. Retrieved from: https://shron1.chtyvo.org.ua/Horbulin_Volodymyr/Svitova_hibrydna_viina_ukrainskyi_front.pdf?PHPSESSID=0afuap1j2d34p3cpdkeut9pcv1 [in Ukrainian].
15. CENSS. (2025). Formy dystantsiinoho verbuvannia Rosiieiu hromadian Ukrainy: Analitychnyi zvit za materialamy 2024–2025 rr. [Forms of remote recruitment of Ukrainian citizens by Russia: Analytical report based on materials from 2024–2025]. Tsentr bezpekovykh doslidzhen. Retrieved from: <https://censs.org/forms-of-remote-recruitment-of-ukrainian-citizens-by-russia/> [in Ukrainian].
16. GLOBSEC. (2025). Russia's Crime–Terror Nexus: Criminality as a Tool of Hybrid Warfare in Europe. Bratislava: GLOBSEC Policy Institute. Retrieved from: https://www.globsec.org/sites/default/files/2025-10/Russia%20Crime%20Terror%20Nexus_Criminality%20as%20a%20Tool_0.pdf
17. Krzysztof, I. (2025). Terrorist and sabotage attacks on selected critical infrastructure systems – a historical perspective. *Terrorism – Studies, Analyses, Prevention, Special edition*, 71–111. Retrieved from: <https://doi.org/10.4467/27204383TER.25.015.21518>; <https://ejournals.eu/czasopismo/terroryzm/artikul/terrorist-and-sabotage-attacks-on-selected-critical-infrastructure-systems-a-historical-perspective>
18. Richterova, D., Grossfeld, E., Long, M., Bury, P. (2024). Russian sabotage in the gig-economy era. *Journal of Strategic Studies*, 169 (5), 10–21. Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03071847.2024.2401232>
19. Terrorist and sabotage threats to critical infrastructure / scientific editors K. Wojtasik, D. Szlachter. (2025). Mazowieckie Centrum Poligrafii Sp. z o.o. 340 p. Retrieved from: https://www.abw.gov.pl/ftp/foto/Wydawnictwo/terroryzm/wydanie-specjalne-2025/T-SAP_-_special_edition_-_CALOSC_NOWY.pdf

© О. М. Лозинський

Оглядова стаття

Дата першого надходження статті до видання: 22.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.10.2026